

נִמָּה בִּלְבַב וּבִדְעַת עֲלֶצָה
 נֹעֵם שִׁירִים בְּשַׁעֲשׂוֹעַ נִיצָצָה
 נֹרָא עֲלִילָה לְהַקְדִּישׁ וּלְהַעֲרִיצָה
 נֹרָאוֹת בְּצֶדֶק עֲנִתָה בְּעֶצָה
 נָאוֹת נִינְיֹ בָּם יָד נַפְרָצָה
 נֶאֱרָר זֶרְעוֹ וּקְלָלָה נַחֲרָצָה
 נָטָה אוֹזֵן לְדַבְּרֵי חֲכָמִים בְּדִיצָה
 נִכְנָס יֵין וְסוּד יֵצֵא

[מזמור ע"ב]

185

[מזמור ע"ב]

[מזמור ע"ב]

190

יֹשֵׁב (הָיָה וּמַחֲשֵׁב
 חֲכָמָה וְדַעָה לִישָׁב
 יְצוּרִים לְבָרָאוֹת וְעוֹלָם יֵשֵׁב)

[מזמור ע"ב]

[מזמור ע"ב]

[מזמור ע"ב]

סָב לְסוּף עֲשָׂרִים צָץ אִישׁ עֲצָתִי
 סָלָה לְמוֹלוֹ שְׁשִׁתִּי וְעֲלִצָתִי
 שָׂרָף פְּסִילִים וְעָלְיוֹ הִצְצָתִי
 סוֹבְלִי עֲזָב לְהַכְנִס בְּמַחֲצִיתִי
 שְׂרִיפַת כֶּבֶשֶׁן מָנָה אוֹתוֹ הִצְלָתִי
 סוֹגֵב בְּעֶשְׂרָה אֲשֶׁר אוֹתוֹ צִרְפָּתִי

[מזמור ע"ב]

195

182 נִמָּה בִּלְבַב: אמרה מתוך מחשבת הלב. ובדעת עלצה: כלומר מתוך דעה מיושבת. 183 נֹעֵם שִׁירִים: שירים נעימים. בְּשַׁעֲשׂוֹעַ: שעה שהקב"ה היה משתעשע בה, על פי מ' ח, ל. נִיצָצָה: הנצה, הזריחה. ומשמע הטור: והתורה שכנעה, כביכול, את הקב"ה בדברי שירה נעימים ומזהירים. 184 נֹרָא עֲלִילָה: הקב"ה, על פי תה' סו, ה. 185 נֹרָאוֹת... עֲנִתָה: והתורה אמרה ('ענתה') דברים עזים ('נוראות') אך צודקים. והלשון על פי תה' סה, ו. 186 נָאוֹת וכו': מכאן באה תשובת התורה. נָאוֹת נִינְיֹ: בניו ('ניניו') הנאים של נח, או: משכנות בניו ('נאות' לשון נווה). בָּם... נַפְרָצָה: נפרצה בהם פרצה (שעה שקילל נח את חם). 187 נֶאֱרָר זֶרְעוֹ: בנו של נח, חם (וכנען בנו), קולל. וּקְלָלָה נַחֲרָצָה: ונחרץ דינו לקללה. 188-189 נָטָה... בְּדִיצָה: סיכום הפייטן, המלמד מוסר מעניין שכרותו של נח (שלא נזכר במפורש) וקורא לשמוע אל דברי החכמים האמורים בטור הבא. נִכְנָס... יֵצֵא: על פי ויק"ר יב, ד, עמ' רסא, ועוד. 193 סָב לְסוּף עֲשָׂרִים: דברי הקב"ה: כשהתגלגל ('סב') הזמן עד סוף עשרים דורות. אִישׁ עֲצָתִי: כינוי לאברהם על פי יש' מו, יא, ומדרשו על אברהם בבר"ר טו, ד, עמ' 138; מט, ב, עמ' 500. 194 סָלָה: אכן, באמת. 195 שָׂרָף פְּסִילִים: על פי המדרש שבר אברהם את פסילי תרח אביו (ראה בר"ר לח, יג, עמ' 361 ואילך), ו'שרף' כאן כנראה מדוחק האקרוסטיכון. וְעָלְיוֹ הִצְצָתִי: השווה: 'לפי שהיה אברהם אבינו אומר, תאמר שהעולם בלי מנהיג, הציץ הקב"ה, אמר לו, אני הוא המנהיג אדון כל העולם' (בר"ר לט, א, עמ' 365). 196 סוֹבְלִי... בְּמַחֲצִיתִי: ואברהם עזב את בני משפחתו ('סובליו'), אלו שנשאוהו וגידלוהו מקטנותו) והלך לארץ כנען, כדי להיכנס למחיצתו של הקב"ה. 197 שְׂרִיפַת... הִצְלָתִי: וה' הציל את אברהם מלהישרף בכבשן האש של נמרוד, 'שגזר נמרוד הרשע להורידו לכבשן האש' (בר"ר לט, ג, עמ' 367). 198 סוֹגֵב: נתרומם ונתעלה. בְּעֶשְׂרָה... צִרְפָּתִי: בעשרה ניסיונות שהקב"ה ניסהו ובחנו (צרפו) בהם (על פי אבות ה, ג).

אוצר החכמה

סוּיִם בְּבְרִית אֲשֶׁר אִיתוֹ כְּרַתִּי וְנִרְצִיתִי
שְׁמַחְתִּי בּוֹ וְשִׁשְׁתִּי וְדַצְתִּי
סֵפֶר תּוֹרָה מִצְאָתִי

200

אוצר החכמה

אח"ח 1234567

יוֹשֵׁב (הִיָּה וּמַחֲשֵׁב
חֲכָמָה וְדַעָה לְיֹשֵׁב
יִצְוִרִים לְבְרָאוֹת וְעוֹלָם יֹשֵׁב)

אח"ח 1234567

אח"ח 1234567

עֲנֵתָה אָמוֹן לְאֲדוֹן לְעֶלְסוֹ וּלְנִצְחוֹ 205

עֵלָם אֲשֶׁר (ר) חֲנִנְתּוֹ בְּכָלוֹת כָּחוֹ
עֲקָדוֹ עַל עֲצֵי מִזְבְּחוֹ

עֲצוֹר שְׁלוֹשָׁה יָמִים עֹשׂ אֶפְרוּחוֹ
עָרֵב וְנִרְצָה נִיחוּחוֹ

עֲצָם וּבְכָל אֶרֶץ הַפִּיחַ רִיחוֹ 210

עֲנִיין כְּרַחֵם אָב עַל בָּנִים בְּשִׁכְחוֹ

אח"ח 1234567

עֲטִיפַת תַּחֲנָה הִיָּה לוֹ לְעֶרוֹךְ בְּשִׁיחוֹ

עֲתָה יִדְעֵתִי שִׁימְעֵתוֹ לְשִׁבְחוֹ

אוצר החכמה

עוֹשֶׂה אֶרֶץ בְּכָחוֹ

199 סוּיִם: צוין, הובדל משאר האנשים. בברית: בברית בין הבתרים או בברית המילה. ונרציתי: ורציתי בו. 201 ספר... מצאתי: מל"ב כב, ח (ושם: 'התורה'), וכאן 'ספר תורה' הוא משל לאברהם שכולו מלא מצוות ומעשים טובים, ומשל זה הוא גם רמז לכך שראוי היה לתת את התורה לאברהם. 205 אמוֹן: התורה, על פי מש' ח, ל (ומדרשו בבר"ר א, א). לאדוֹן: להקב"ה. לעלסו: לשמחו. ולנצחו: ולשיר לפניו. 206 עלם וכו': מכאן באה תשובת התורה המסרבת להינתן לאברהם. עלם... כחו: יצחק, שהקב"ה נתנו לאברהם לעת זקנתו, כשכחו תש. 208 עצור שלושה ימים: לאחר שלושה ימים שבהם עיכב אותו הקב"ה ממעשה העקדה ולא גילה לו את המקום, וכך נתן לו שהות להתיישב בדעתו. השווה: 'ולמה ביום השלישי... שלא יאמרו אומות העולם, הממו והלך ושחט את בנו, שאילו היה בדעתו לא היה שומע לו להקריב בנו' (תנ"ב וירא מו, דף נז). וכאן מקבלים דברי השבח שבמדרש תפנית מפתיעה של ביקורת, שכן במשך שלושה ימים יכול היה אברהם להתפלל על בנו. עש אפרוחו: עשה את בנו ('אפרוחו') לעולה. 209-210 ערב... ריחו: דברי שבח: התורה מודה שמעשה העקדה ערב לפני ה', ובגללו זכה אברהם לגדולה ('עצם') ושמו הטוב (המשול לריח טוב) התפשט ('הפיח') בכל הארץ; למרות זאת יושמעו בטורים הבאים דברי ביקורת על אברהם. 211 עניין... בשכחו: אך בעת העקדה שכח אברהם לרחם על בנו כדרכו של אב. כרחם... בני: תה' קג, יג. 212 עטיפת תחינה: דברי תפילה ותחנונים, על שום תה' קב, א ('תפלה לעני כי יעטף', ובמדרש תהלים לפסוק: 'אין עטיפה אלא תפילה'). היה לו לערוך: היה על אברהם לערוך לפני ה'. בשיחו: בתפילתו; השווה: 'ואין שיחה אלא תפילה', 'תפילה לעני כי יעטף ולפני ה' ישפך שיחו' (תה' שם) (בר"ר ס, יד, עמ' 654). 213 עתה וכו': חזרה לדברי השבח למעשה העקדה. עתה ידעתי: 'עתה ידעתי כי ירא אלהים אתה' (בר' כב, יב). שימעתו: השמעת לו. 214 עושה... בכחו: יר' י, יב; נא, טו; והוא כינוי להקב"ה.

215 ^{אח"ח 1234567}

יֹושֵׁב ^{אח"ח 1234567} (הָיָה וּמַחֲשֵׁב
חֻכְמָה וְדַעָה לְיֹושֵׁב
יְצוּרִים לְבִרְאוֹת וְעוֹלָם יֹושֵׁב)

220

פֶּאֶר נִתְעַטֵּף אֶל (לֵה) יָם חַיִּים
פְּרִי יִקִּיר לְמִטָּה לְהוֹסִיף בְּאַרְצוֹת חַיִּים
פְּנָה לְשִׁתּוֹת מִמִּים חַיִּים
פּוֹגְשִׁים חֲרוּטִים עִם הַכְּתוּב לְחַיִּים
פֶּתַח דְּבַר לְהַבִּין פְּתִיִּים
פֶּתַח בֶּלֶב שָׁלֵם כְּאַחַד הַצְּבִיִּים
פֶּצַח צָעָקוֹ לוֹ כִּי־תִי רַבּוֹתִיִּים
פְּקוּדָה יַחֲדָה קְנוּיָה אֶלְפִיִּים
פֶּקֶד לַחֲבֵר בְּעֵץ חַיִּים
פְּרִי צָדִיק עֵץ חַיִּים

225

יֹושֵׁב ^{אח"ח 1234567} (הָיָה וּמַחֲשֵׁב
חֻכְמָה וְדַעָה לְיֹושֵׁב
יְצוּרִים לְבִרְאוֹת וְעוֹלָם יֹושֵׁב)

230

צוּפִיָּה הַלִּיכּוֹת הַלִּכּוֹת פְּרָטָה לְהַמְלִיכּוֹ ^{אוצר החכמה}

218 פֶּאֶר... חַיִּים: הַקֶּב"ה נִתְעַטֵּף כְּבִיכּוֹל בְּבִגְדֵי פֶּאֶר, כְּנִרְאָה מִטְפּוּרָה לְמַעֲשֵׂיו הַטּוֹבִים שֶׁל יִצְחָק הַמִּשְׁמָשִׁים כְּעִטְרָה לְבוּרָא. 219 פְּרִי יִקִּיר: כִּינוִי לִיצְחָק. לְמִטָּה... בְּאַרְצוֹת הַחַיִּים: בְּעוֹלָם. 220 פְּנָה... חַיִּים: מִשְׁמַעוֹ כְּפּוֹל: יִצְחָק חָפֵר וּמִצָּא בְּאֵר מִיָּם חַיִּים (בֵּר' כּו, יט), אֵךְ הַמִּים הֵם גַּם סִמּוֹל לַתּוֹרָה שִׁיִּצְחָק חָפֵץ בָּהּ. 221 פּוֹגְשִׁים... לְחַיִּים: קֶשֶׁה, וְאוֹלִי: דְּבַרֵּי תּוֹרָה ('חֲרוּטִים'), כְּמוֹ חֲרוּטִים, עַל שׁוֹם שֵׁם' לֵב, טוֹ, וְהַשּׁוּוֹה גַם: 'דְּבַרֵּי תּוֹרָה... דְּבָרִים שֶׁנִּבְרָאוּ מֵרֵאשִׁית חֲרוּטִים בְּכַתֵּם פִּז' [וִיק"ר יט, א, עַמ' תִּיג]) נִפְגָּשִׁים עִם הָעוֹסֵק בָּהֶם ('הַכְּתוּב לְחַיִּים', הַשּׁוּוֹה: "כָּל הַכְּתוּב לְחַיִּים בִּירוּשָׁלַם" [יֵש' ד, ג], הָעוֹסֵק בַּתּוֹרָה שֶׁהִיא עֵץ חַיִּים [וִיק"ר לה, ו, עַמ' תַּתְכָּה]), וְכוּוֹנְתּוֹ כֵּאֵן שִׁיִּצְחָק עֵסֵק בַּתּוֹרָה. 222 פֶּתַח... פְּתִיִּים: עַל פִּי תֵה' קִיט, קל, וְהוּא כִינוִי לְדְבַרֵּי הַתּוֹרָה שִׁיִּצְחָק (כְּאַבְרָהָם) הִשְׁתַּדַּל לְהַסְבִּירָם ('לְהַבִּין') לְבִנֵּי דוֹרוֹ שֶׁהָיוּ עוֹבְדֵי אֱלִילִים ('פְּתִיִּים'). 223 כְּאַחַד הַצְּבִיִּים: בְּזִרְזוֹת רַבָּה; וְהַלְשׁוֹן עַל פִּי שֵׁם"ב ב, יח. 224 פֶּצַח... רַבּוֹתִיִּים: וְכַתּוּת שֶׁל רַבּוֹת מִלְּאָכִים פִּצְחוּ פִּיהֶם וְצָעָקוּ עָלָיו לִפְנֵי ה' בַּעַת הָעֵקֶדָה; הַשּׁוּוֹה: 'וּבִשְׁעָה שֶׁשָּׁלַח אֲבִינוֹ אֲבָרָהָם אֶת יָדוֹ לִיקַח אֶת הַמֶּאֱכָלֶת לְשַׁחֹט אֶת בְּנוֹ בְּכוֹ מִלְּאָכִי שֶׁרַת, הִה"ד "הֵן אֲרָאֵלִם צָעָקוֹ חוּצָה" וְגו' (יֵש' לג, ז) (בֵּר"ר נט, ה, עַמ' 600). 225 פְּקוּדָה... אֶלְפִיִּים: כִּינוִי לַתּוֹרָה (הַשּׁוּוֹה לְבִיאוֹר לְמַגֵּן, טוֹר 2). 226 פֶּקֶד... חַיִּים: בִּיקֵשׁ הַקֶּב"ה לַחֲבֵר (אֶת הַתּוֹרָה) אֶל יִצְחָק (הַמְכּוֹנָה 'עֵץ חַיִּים', וְהַסְבֵּר הַכִּינוִי בְּטוֹר הַבֵּא) וְלַתֵּהָ לוֹ. 277 פְּרִי... חַיִּים: מִש' יֵא, ל, וְהַפִּיטֵן מִסֵּב אֶת הַפִּסּוֹק עַל יִצְחָק שֶׁהִיא פְּרִי (בְּנוֹ) שֶׁל אֲבָרָהָם הַצָּדִיק וְעַל כֵּן רָאוּ לוֹ לְהַתְכַּנּוֹת 'עֵץ חַיִּים'. 231 צוּפִיָּה הַלִּיכּוֹת: הַתּוֹרָה שֶׁצִּפְתָּהּ בְּהַלִּיכּוֹתָיו שֶׁל יִצְחָק; וְהַלְשׁוֹן הַכִּינוִי עַל פִּי מִש' לֵא, כז. הַלִּכּוֹת... לְהַמְלִיכּוֹ: קֶשֶׁה, וְאוֹלִי: הַתְּבוֹנָה בְּפִרְטֵי הַלִּכּוֹתֶיהָ אִם רָאוּ לְהַמְלִיךְ אֶת יִצְחָק וְלַתֵּת לוֹ אֶת הַתּוֹרָה.

צִפִּיתָהּ בְּצַעַד נְתִיב הִילוכוֹ
 צְרוּפָה לְצִרוּף בְּצַע בְּתוֹמְכוֹ
 צָנַח מִדֶּרֶךְ בְּשַׁעֲשׂוֹעַ רָכוֹ
 צָרַח לְקֶרֶב רְחִיקֵי מַלְכוֹ 235
 צָר שׁוֹנֵא נֹקֵם וְנוֹטֵר אוֹתוֹ בְּבִרְכוֹ
 צָמוּד וְנִקְוֵב בְּדֶרֶךְ עֲרָכוֹ
 צִדְקַת תְּמִים תִּישֵׁר דֶּרֶכוֹ

יוֹשֵׁב הָיָה וּמַחֲשֵׁב 240
 חֲכָמָה וְדַעָה לִישֵׁב
 יְצוּרִים לְבִרְאוֹת וְעוֹלָם יֹשֵׁב

קוֹשְׁבָה טַעַם הִתְעוֹרְרִי
 קְדוּשָׁה לְקָדוֹשׁ הִתְחַבְּרִי
 קוֹל יַעֲקֹב בּוֹ הִתְאַשְׁרִי
 קוֹלוֹ בְּאַהֲלִים כְּמַלְיָן תִּשׁוּרִי 245
 קְבוּעַ תִּאָּרוּ בְּכֶסֶּא הַדָּרִי
 קִרְאוּי יַעֲקֹב וּמִכּוֹנָה יִשְׂרָאֵל לְאַדְרִי
 קֶץ קֶרֶב שְׁבָעִים לְשׁוֹן בְּבִאָרִי

אוצר החכמה

232 צִפִּיתָהּ... הִילוכוֹ: מכאן דברי התורה אל הקב"ה: אתה הלא ראית את דרכי (צַעַד נְתִיב הִילוכוֹ). 233 צְרוּפָה: כינוי לתורה, על שום תה' יח, לא ועוד. לְצִרוּף: לבחון את מעשיו של יצחק אם יהיה ראוי לתורה. בְּצַע בְּתוֹמְכוֹ: ומתברר שאי אפשר שהוא יקבל את התורה, משום שהוא תומך בעוֹשֶׁק ורשע (בְּצַע), כלומר בעשיו ובמעשיו הרעים. 234 צָנַח מִדֶּרֶךְ: סר מדרך הישר. בְּשַׁעֲשׂוֹעַ רָכוֹ: מתוך אהבתו לבנו הרך שהיה משתעשע עמו. 235 צָרַח: אמר, ביקש. לְקֶרֶב... מַלְכוֹ: לקרב אליו את עשיו שהיה רחוק מהקב"ה ('מלכו'). 236 צָר... בְּבִרְכוֹ: וזאת עשה יצחק בברכו את עשיו, המכונה 'צר... ונוטר'. 237 צָמוּד... עֲרָכוֹ: קשה, ואולי הוא ממשיך לתאר את עשיו, שהוא מתמיד ('צמוד') ללכת בדרך הרשע הסדורה לו ('ערכו' לשון סדר), ועל כן הוא 'נקוב', ראוי לקללה ולא לברכה. אך הדברים אינם מחוורים. 238 צִדְקַת... דֶּרֶכוֹ: מש' יא, ה, והשווה דרשתו: "צדקת תמים" זה יצחק (יל"ש חיי שרה רמז קט), וסוף הפסוק 'וברשעתו יפל רשע' נדרש שם על בתואל, אך נראה שהפייטן בחר לרמז כאן בעקיפין לעשיו. 242 קוֹשְׁבָה טַעַם: פניית הקב"ה אל התורה: את, המקשיבה לדבריי. 243 קְדוּשָׁה: פנייה אל התורה. לְקָדוֹשׁ הִתְחַבְּרִי: הסכימי להינתן ליעקב. 244 קוֹל... הִתְאַשְׁרִי: התחזקי ושמחי בקול יעקב ההוגה בד; ו'קול יעקב' על פי בר' כז, כב. 245 קוֹלוֹ בְּאַהֲלִים: קול התורה שנשמע בבתי המדרש ('באהלים'); השווה: "ויעקב איש תם ישב אהלים" (בר' כה, כז), שני אהלים, בית מדרשו שלשם ובית מדרשו של עבר' (בר' ר סג, י, עמ' 693). כְּמַלְיָן תִּשׁוּרִי: ראי ('תשורי') אותו כמליץ טוב, והסכימי להינתן לו. 246 קְבוּעַ... הַדָּרִי: מראה פני יעקב חקוק בכסא הכבוד. השווה: 'יעקב שאיקונין שלו חקוקה בכסאי' (בר' ר פב, ב, עמ' 978). 247 לְאַדְרִי: להאדירני ולפארני. 248 קֶץ... בְּבִאָרִי: קשה, ואולי משמעו: הגיע הזמן ('קץ קרב') לתת את התורה בשבעים לשון (השווה לביאור לטור 12), והוא מדברי השכנוע של הקב"ה המנסה לומר לתורה שהגיע זמנה להינתן.

קדומה מאז קשבי דברי

קומי אורי

250

יושב (היה ומחשב

חכמה ודעה לישוב

יצורים לבראות ועולם ישוב

רמייה לנגדך אינה שולמת

ראשית חכמה יראתך קודמת

255

רחש דבר ממך לא נעלמת

רם במדה בכל מקדמת

רמיית גדיים היתה מתאמת

רץ שעיר בן עז בבושה נכלמת

רשום חמישי חניטיו השביתו בעמת

260

ראשית כיזוב הכופר באמת

רם נקראתה א(לה)ים אמת

1234567

249 קדומה מאז: התורה שה' בראה 'קדם מפעליו מאז' (מש' ח, כב). קשבי דברי: הקשיבי לדברי (והסכימי להינתן ליעקב). 250 קומי אורי: יש' ט, א, ומשמעו כאן: עמדי והראי את אורך לעולם. 254 רמייה וכו': מכאן תשובת התורה המסרבת להינתן ליעקב. רמייה... שולמת: אתה, הקב"ה, אינך יכול להשלים עם מעשי רמייה (ובהמשך תסביר התורה לאיזו תרמית כוונתה). 255 ראשית... קודמת: יראת ה' קודמת לכל מעשי התחכמות; ועל פי תה' קיא, י. 256 רחש... נעלמת: שום דבר, ואפילו ייעשה בסתר, איננו נעלם ממך. 257 רם: פנייה אל הקב"ה. במידה בכל מקדמת: כל דבר בעולם מדוד זה לעומת זה. (אולי מלשון 'קדם' = 'לפני' בארמית), מידה כנגד מידה. 258 רמיית... מתאמת: ואילו יעקב רימה את אביו בשני גדיי העזים שהביא לו כדי לקבל את הברכה. ואין לדעת אם 'מתאמת' מוסב על הרמייה, או על רבקה הנרמזת כאן, שהיא שיזמה את המעשה. 259 רץ: נסתלק. שעיר בן עז: כינוי לעשיו, שהיה איש שעיר (בר' כז, יא) ועז פנים ('בן עז'); ואולי יוצר כאן הפייטן משחק מילים, כש'שעיר' הוא גם מלא שערות וגם שעיר עזים, ו'בן עז' הוא גם 'בן עז'; ולזיהוי עשיו השעיר עם שעיר עזים השווה למשל: "ונשא השעיר עליו" (ויק' טז, כב), זה עשו, שנ' "הן עשו אחי איש שעיר" ('בר' ר סה, ט, עמ' 727). והרמז כאן מורכב, שכן בהמשך עובר הפייטן לדבר בחטאם של השבטים במכירת יוסף, חטא שחלק ממנו הייתה שחיטת שעיר עזים (בר' לז, לא). בבושה נכלמת: בבושה ובכלימה, כאשר לא קיבל את הברכה. 260 רשום חמישי: את הדיבר החמישי בעשרת הדיברות, 'כבד את אביך ואת אמך' (שמ' כ, יא). חניטיו: בניו של יעקב. השביתו בעמת: נמנעו מלקיים, וזאת כנגד ('בעמת', מלשון 'לעומת') חטאו של יעקב שלא כיבד את אביו ורימהו. הביקורת כאן על יעקב כפולה, גם על שרימה את אביו וגם על שגרם לבניו, כעונש על אותה רמייה, לרמותו בעת מכירת יוסף; ונראה שהפייטן יוצר כאן קשר גם בין עצם הרמייה וגם בין השימוש המקביל בשני גדיי העזים אצל יעקב ובשעיר העזים אצל האחים, כדי לראות במעשיהם עונש הבא על יעקב במידה כנגד מידה. 261 ראשית... באמת: הכפירה באמת היא ראש ויסוד לכל כזב. 262 רם: כינוי פנייה אל הקב"ה. א(לה)ים אמת: יר' י, י.

ראש דברך אמת

[1234567]

יושב (היה ומחשב

חקמה ודעה לישוב

[1234567]

265

יצורים לבראות ועולם ישוב

שילמתי וגמלתי קץ זמנך

שחקי שפרה אטה למענך

[1234567]

שנים עשר היות בניגונך

[אוצר החכמה]

שמות עשרה עניו לחנך

270

שווקים ורחובות להפיץ מעיינך

שמן ודשן ירעה מקנך

[1234567]

ששת ערכים אתן בשינונך

שמעי בת וראי והטי אזנך

יושב (היה ומחשב

[אוצר החכמה]

275

חקמה ודעה לישוב

[אוצר החכמה]

יצורים לבראות ועולם ישוב

תועפות ראם הרבה לעלסיה

תוחלת תקוה שימיע לנוסיה

263 ראש... אמת: תה' קיט, קס; והתורה משיבה כאן ברמז להקב"ה שהוא עצמו אינו יכול להסכים עם מעשה הרמייה של יעקב ולתת לו את התורה. 267 שילמתי: השלמתי; ואלו שוב דברי הקב"ה לתורה, והפעם כאשר הגיע זמנה באמת להינתן לישראל. וגמלתי: אולי משמעו כאן: וגמרת. קץ זמנך: סמיכות הנרדפים, ומשמעה: המועד השמור לך. 268 שחקי שפרה: את השמים, ו'שפרה' על שום איוב כו, יג. אטה למענך: אטה ואוריד על הר סיני כדי לתת אותך; השווה: 'מלמד שהרכין הקב"ה שמים העליונים על ראש ההר ודבר עמהן מן השמים... וכן הוא אומר "ויט שמים וירד וערפל תחת רגליו" (שמ"ב כב, י; תה' יח, י) (מכילתא יתרו, מסכתא דבחדש ט, עמ' 238). 269 שנים עשר: שנים עשר שבטי ישראל. היות בניגונך: יקבלוך וילמדוך בנעימה (השווה לביאור לטור 55). 270 שמות... לחנך: ולגדל את משה ('עניו') בעשרה שמות שנקראו לו. השווה: 'עשרה שמות נקראו לו למשה, ירד חבר יקותיאל אבי גדור אבי סוכו אבי זנוח... אף טוביה הוא שמו... אף שמעיה היה שמו' (ויק"ר א, ג, עמ' יא). 271 שווקים... מעיינך: על פי מש' ה, טז, ו'שווקים' בהשפעת שה"ש ג, ב. 272 שמן... מקנך: על פי יש' ל, כג, וכאן הוא מטפורה המסמלת את הרחבת לימוד התורה. 273 ששת ערכים: שישה סדרי משנה. אתן בשינונך: אתן לישראל על מנת שישנו את התורה. 274 שמעי... אזנך: תה' מה, יא. 278 תועפות ראם: על פי במ' כג, כב; כד, ח, ומשמעו כאן: גודל ורוממות. לעלסיה: לשמח את התורה. 279 לנוסיה: קשה, ואולי הוא כמו 'לנושאה' (השווה 'נסה עלינו', תה' ד, ז, שנדרש בכמה מקומות כ'נשא'; ראה במדרש תהלים לפסוק ועוד).